

ROCZNIK TOMISTYCZNY
4 (2015)

ROCZNIK TOMISTYCZNY

4 (2015)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

4 (2015)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzusi (sekretarz / secretary), Maciej Słęcki, Magdalena Płotka, Anna Kazimierczak-Kucharska, Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL:

Adam Wielomski, Stanisław Wielgus, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Paul J. Cornish, Mehmet Zeki Aydin, Wojciech Falkowski, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień, Marie-Dominique Goutierre, Piotr Mazur, Grzegorz Hołub, Andrzej Jonkisz, Paul J. Cornish, Marek P. Prokop

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Maciej Igielski (język polski), Adam Filipowicz (łacina, greka), Bernice McManus-Falkowska, Anna Kazimierczak-Kucharska (angielski), Christel Martin, Izabella Andrzejuk (francuski), Michał Zembrzusi (łacina),

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2015

ISSN 2300-1976

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów

POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO von borowiecky

05-250 Radzymin

ul. Korczaka 9E

tel./fax (0 22) 631 43 93

tel. 0 501 102 977

www.vb.com.pl

e-mail: ksiegarnia@vb.com.pl

WYDAWNICTWO
von borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	11
------------------	----

Uniwersytet na rozdrożu.

O uniwersytecie i nauczaniu uniwersyteckim z Antonim B. Stępnem rozmawiają Artur Andrzejuk, Magdalena Płotka, Izabella Andrzejuk i Witold Płotka	13
--	----

Rozprawy i artykuły

Marek P. Prokop Le concept de l'éternité et du temps dans le <i>Liber de causis</i>	27
Artur Andrzejuk Problem istnienia w Komentarzu Tomasza z Akwinu do <i>Liber de causis</i>	39
Michał Zembrzowski Realna różnica między intelektem czynnym i możliwościowym w ujęciu św. Tomasza z Akwinu.....	63
Tomasz Pawlikowski <i>Liber de definitionibus</i> i scholastyczny problem <i>adaequatio</i>	97
Karolina Ćwik Czy św. Tomasz był eudajmonistą?	113
Magdalena Płotka Jak nakaz moralny wynika z natury świata? Koncepcja prawa natury św. Tomasza z Akwinu na tle stoickiej i późnośredniowiecznej tradycji.....	129
Iwona Solecka-Karczewska Zgodność rozumu i wiary w <i>Summa theologiae</i> Tomasza z Akwinu	145
Mieszko Pawlak Państwo i Kościół w myśli św. Tomasza z Akwinu i Marsyliusza z Padwy	163
Urszula Wolska Wizja człowieka ponowoczesnego a tomistyczna teoria osoby	191
Anna Mandrela Tomistyczna filozofia bytu i buddyjska filozofia pustki	215
Sebastian Taboń Tomizm czeski w latach 1879-1948.....	239

Tłumaczenia

Tomasz z Akwinu <i>O geocentryzmie</i> , tekst łaciński i polski (tłum. Marcin Karas)	251
Kamil Majcherek Zagadnienie pośmiertnej identyczności ciała Chrystusa i pośmiertnego nazywania części Jego ciała w <i>Quaestiones quodlibetales</i> św. Tomasza z Akwinu	267
Tomasz z Akwinu <i>Quaestiones quodlibetales</i> , II, q. 1, a. 1 et III, q. 2, a. (tłum. Kamil Majcherek).....	279

Sprawozdania i recenzje

Michał Zembrzusi, Izabella Andrzejuk Tomizm na Konferencji Naukowej „Etyka i polityka”	289
Magdalena Płotka Sprawozdanie z konferencji naukowej „W kręgu średniowiecznej etyki”	293
Anna Kazimierczak-Kucharska Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z okazji 740-lecia śmierci św. Tomasza z Akwinu oraz św. Bonawentury z Bagnoregio	297
Michał Zembrzusi Sprawozdanie z wręczenia Nagród imienia Profesora Mieczysława Gogacza i sympozjum pt. „Tomizm konsekwentny”	303
Anna Kazimierczak-Kucharska, Izabella Andrzejuk Filozofia tomistyczna na konferencji „Od etyki cnót do etyki chronienia osób. Podstawy wychowania społecznego i politycznego”	307
Izabella Andrzejuk, Anna Ambroziak, Agnieszka Paprocka-Waszkiewicz, Izabela Kozłowska, Marcin Wodziński, Artur Andrzejuk Tomizm w Fundacji Dobrej Edukacji „Maximilianum”	311
Michał Zembrzusi Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji: „Towards Biblical Thomism. The Biblical Exegesis of Thomas Aquinas and Its Contemporary Relevance”	319
Anna Kazimierczak-Kucharska, Karolina Ćwik Sprawozdanie z udziału w Międzynarodowej Konferencji „Oblicza Mistyki”	323
Michał Zembrzusi Recenzja: Tomasz Bartel, <i>Prawda i byt. Ujęcie prawdy ontycznej w „Quaestio disputata de veritate” świętego Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo Rolewski, Złotoryja 2008	325
Magdalena Płotka Recenzja: Michał Głowala, <i>Pojedynczość. Spór o zasadę indywiduacji w scholastyce</i> , Wrocław 2012, Oficyna Naukowa PFF, ss. 197	329
Dorota Zapisek Recenzja: Mateusz Penczek, <i>Wola i intelekt w filozofii Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, ss. 322.	335
Artur Andrzejuk Recenzja: Aleksander z Afrodyzji, <i>O duszy</i> , przekład z jęz. greckiego Monika E. Komsta, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2013, ss. 281.	339
Artur Andrzejuk Recenzja: Św. Tomasz z Akwinu, <i>Komentarz do „Hermeneutyki” Arystotelesa</i> , przekł. z jęz. łac., wprowadzenie i komentarz Andrzej P. Stefańczyk, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2013, ss. 639.	345
Artur Andrzejuk Recenzja: Tomasz Pawlikowski, <i>Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, ss. 514.	351
Izabella Andrzejuk Filozoficzne i teologiczne aspekty religii. Recenzja: Ks. Piotr Moskal, <i>Traktat o religii</i> , Lublin 2014, Wydawnictwo KUL, ss. 247.	355

Marcin Karas

Recenzja: Santiago Ramirez OP, *Autorytet doktrynalny św. Tomasza z Akwinu*, przeł. Mariusz Beściak, Warszawa 2014, ss. 324.....359

Magdalena Płotka

Recenzja: *Glossae – Scholia – Commentarii. Studies on Commenting Texts in Antiquity and Middle Ages*, (eds.) M. Mejer, K. Jażdżewska, Anna Zajchowska, Peter Lang, Frankfurt am Main–Bern–Bruxelles–New York–Oxford–Warszawa–Wien 2014, ss. 201.....363

Artur Andrzejuk

Recenzja: Bożena Listkowska, *Tomizm otwarty Piotra Chojnackiego*, Oficyna Wydawnicza Epigram, Bydgoszcz 2014, ss. 304. 367

Anna Kazimierczak-Kucharska

Recenzja: 1) *Tomizm polski 1879-1918. Słownik filozofów*, red. B. Listkowska, A Andrzejuk, Wydawnictwo von Borowiecky, Radzymin 2014, ss. 168; 2) *Tomizm polski 1919-1945. Słownik filozofów*, Radzymin 2014, ss. 171; 3) *Tomizm polski 1946-1965. Słownik filozofów*, Warszawa–Radzymin 2015, ss. 218..... 371

Anna Kazimierczak-Kucharska

Recenzja: Tomasz Stępień, *Doktor anielski o aniołach*, Warszawa 2014, Towarzystwo „Powściągliwość i Praca”, ss. 180. 375

Dawid Lipski

Recenzja: Michał Zembruski, Magdalena Płotka, Andrzej Nowik, Adam Filipowicz, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk, *Z metodologii historii filozofii*, w: *Opera philosophorum medii aevii. Textus et studia*, t.14, Warszawa 2015, ss. 160.....379

Polemiki i dyskusje

Wojciech Golonka

Odpowiedź na krytyczne uwagi dra Marka Prokopa odnośnie do mego artykułu *St Thomas d'Aquin en tant que philosophe: le problème des sources*385

Odpowiedź Marka Prokopa 393

Izabella Andrzejuk

Spór o filozofię moralną św. Tomasza z Akwinu. Próba wskazania na źródła odmiennych stanowisk É. Gilsona i F. van Steenberghena. Na marginesie dyskusji M. Prokopa z artykułem W. Golonki..... 397

Nota o autorach.....411

Table of Contents

Editorial	11
-----------------	----

University at the Crossroads.

University at the Crossroad. University and its Teaching with Antoni B. Stępień – Artur Andrzejuk, Magdalena Płotka, Izabella Andrzejuk, Witold Płotka	13
--	----

Dissertations and articles

Marek P. Prokop The Concept of Eternity and Time in <i>Liber de causis</i>	27
Artur Andrzejuk The Problem of Being in Thomas Aquinas' Commentary on <i>Liber de causis</i>	39
Michał Zembrzusiński The Real Distinction Between Agent and Potential Intellect in Approach Thomas Aquinas	63
Tomasz Pawlikowski <i>Liber de definitionibus</i> and Scholastic Problem <i>adaequatio</i>	97
Karolina Ćwik Thomas Aquinas's Eudaimonistic Ethics	113
Magdalena Płotka How is Moral Imperative a Result of the Nature of the World? The Concept of Natural Law in St. Thomas Aquinas's Account Stoic and Late Medieval Tradition	129
Iwona Solecka-Karczewska Compatibility of Reason and Faith in <i>Summa Theologiae</i> of Thomas Aquinas	145
Mieszko Pawlak Church and State in the Thought of St. Thomas Aquinas and Marsilius of Padua	163
Urszula Wolska The Vision of Postmodern Man and Thomistic Theory of the Person	191
Anna Mandrela Thomistic Philosophy of Being and Buddhist Philosophy of Emptiness	215
Sebastian Taboń Czech Thomism in 1879-1948	239

Translations

Tomasz z Akwinu <i>About Geocentrism</i> , Latin and Polish Text (transl. Marcin Karas)	251
Kamil Majcherek The Issue of Posthumous Identity of Christ's Corpus and Posthumous Naming Parts of His Body in <i>Quaestiones quodlibetales</i> of St. Thomas Aquinas. The Introduction to Translation	267
Tomasz z Akwinu <i>Quaestiones quodlibetales</i> , II, q. 1, a. 1 et III, q. 2, a. (transl. Kamil Majcherek)	279

Reports and Reviews

Michał Zembrzusi, Izabella Andrzejuk Thomism at the Conference 'Ethics and Politics'	289
Magdalena Płotka The Report of the Conference 'In the Sphere of Medieval Ethics'	293
Anna Kazimierczak-Kucharska The Report of the Conference on the Occasion of 740 Anniversary of Death of St. Thomas Aquinas and St. Bonaventure.....	297
Michał Zembrzusi The Report of Presentation Professor Mieczysław Gogacz Prizes and Symposium 'Consequential Thomism'	303
Anna Kazimierczak-Kucharska, Izabella Andrzejuk Thomistic Philosophy at the Conference 'From Virtue Ethics to Protect People as a Persons Ethics. The Basics of Social and Political Education'	307
Izabella Andrzejuk, Anna Ambroziak, Agnieszka Paprocka-Waszkiewicz, Izabela Kozłowska, Marcin Wodziński, Artur Andrzejuk Thomism in a Foundation of a Good Education 'Maximilianum'	311
Michał Zembrzusi The Report of the International Conference: 'Towards Biblical Thomism. The Biblical Exegesis of Thomas Aquinas and Its Contemporary Relevance'	319
Anna Kazimierczak-Kucharska, Karolina Ćwik The Report of Participation in the International Conference 'The Faces of Mysticism'	323
Michał Zembrzusi Review: Tomasz Bartel, <i>Prawda i byt. Ujęcie prawdy ontycznej w „Quaestio disputata de veritate” świętego Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo Rolewski, Złotoryja 2008	325
Magdalena Płotka Review: Michał Głowała, <i>Pojedynczość. Spór o zasadę indywiduacji w scholastyce</i> , Wrocław 2012, Oficyna Naukowa PFF, ss. 197	329
Dorota Zapisek Review: Mateusz Penczek, <i>Wola i intelekt w filozofii Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, ss. 322	335
Artur Andrzejuk Review: Aleksander z Afrodyzji, <i>O duszy</i> , przekład z jęz. greckiego Monika E. Komsta, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2013, ss. 281	339
Artur Andrzejuk Review: Św. Tomasz z Akwinu, <i>Komentarz do „Hermeneutyki” Arystotelesa</i> , przekł. z jęz. łac., wprowadzenie i komentarz Andrzej P. Stefańczyk, Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu, Lublin 2013, ss. 639	345
Artur Andrzejuk Review: Tomasz Pawlikowski, <i>Prawda następstwem istnienia. Problem prawdy w interpretacji św. Tomasza z Akwinu</i> , Wydawnictwo KUL, Lublin 2013, ss. 514	351
Izabella Andrzejuk Philosophical and Theological Aspects of Religion. Review: Ks. Piotr Moskal, <i>Traktat o religii</i> , Lublin 2014, Wydawnictwo KUL, ss. 247	355

<p>Marcin Karas Review: Santiago Ramirez OP, <i>Autorytet doktrynalny św. Tomasza z Akwinu</i>, przeł. Mariusz Beściak, Warszawa 2014, ss. 324.....</p> <p>Magdalena Płotka Review: <i>Glossae – Scholia – Commentarii. Studies on Commenting Texts in Antiquity and Middle Ages</i>, (eds.) M. Mejer, K. Jażdżewska, Anna Zajchowska, Peter Lang, Frankfurt am Main–Bern–Bruxelles–New York–Oxford–Warszawa–Wien 2014, ss. 201</p> <p>Artur Andrzejuk Review: Bożena Listkowska, <i>Tomizm otwarty Piotra Chojnickiego</i>, Oficyna Wydawnicza Epigram, Bydgoszcz 2014, ss. 304.....</p> <p>Anna Kazimierczak-Kucharska Review: 1) <i>Tomizm polski 1879-1918. Słownik filozofów</i>, red. B. Listkowska, A Andrzejuk, Wydawnictwo von Borowiecky, Radzymin 2014, ss. 168; 2) <i>Tomizm polski 1919-1945. Słownik filozofów</i>, Radzymin 2014, ss. 171; 3) <i>Tomizm polski 1946-1965. Słownik filozofów</i>, Warszawa–Radzymin 2015, ss. 218.....</p> <p>Anna Kazimierczak-Kucharska Review: Tomasz Stępień, <i>Doktor anielski o aniołach</i>, Warszawa 2014, Towarzystwo „Powściągliwość i Praca”, ss. 180.....</p> <p>Dawid Lipski Review: Michał Zembrzusi, Magdalena Płotka, Andrzej Nowik, Adam Filipowicz, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk, <i>Z metodologii historii filozofii</i>, w: <i>Opera philosophorum medii aevii. Textus et studia</i>, t. 14, Warszawa 2015, ss. 160.....</p>	<p>359</p> <p>363</p> <p>367</p> <p>371</p> <p>375</p> <p>379</p>
---	---

Controversy and Discussions

<p>Wojciech Golonka The Response to Marek Prokop's (PhD) Critical Comments to my Article <i>St Thomas d'Aquin en tant que philosophe: le problème des sources</i></p> <p>The Marek Prokop's Response</p> <p>Izabella Andrzejuk The Dispute about St. Thomas Aquinas' Moral Philosophy. An Attempt to Indicate the Sources of Different Positions É. Gilson and F. van Steenberghen. In the Margin of M. Prokop Discussion with article of W. Golonka</p> <p>Note about authors.....</p>	<p>385</p> <p>393</p> <p>397</p> <p>411</p>
---	---

Odpowiedź

Po przeczytaniu odpowiedzi Autora artykułu na moje uwagi, w której stara się wykazać mi po kilka błędów na każdej stronie, pomyślałem, że jest to tekst mojego przyjaciela Nicolas, który w każdej dyskusji dotyczącej filozofii twierdzi, iż niczego nie zrozumiałem. Dr Wojciech Golonka również uważa, że niczego nie zrozumiałem z jego artykułu. Po prostu wymyśliłem sobie problem, o którym on nie wspominał, chyba że mimochodem, a więc ja krytykowałem wyłącznie mój wyimaginowany problem, a nie to, co dr W. Golonka napisał. Jeżeli tak się stało, to rzeczywiście nic nie powinniśmy mieć sobie do powiedzenia. Do takiego samego wniosku doszedł też Autor artykułu, z którym polemizuję. Pomimo tego napisał osiem stron odpowiedzi, a to dlatego, że uważa, iż poruszony przez niego problem jest tak ważny, że musi przeprowadzić poprawną egzegezę podjętych przez siebie kwestii.

Gdy redakcja „RT” przesłała mi odpowiedź autora na moich „kilka uwag”, zacząłem się stanawiać, dlaczego zareagowałem dość krytycznie na artykuł dra W. Golonki, *St Thomas d'Aquin en tant que philosophe : le problème des sources*? Otóż zaintrygowało mnie szczególnie to zdanie: „cet article se propose de clarifier quelques malentendus concernant les sources et le caractère de la philosophie thomiste”¹. Zaciekawienie wzrosło, gdy sprawcami tych nieporozumień okazali się Gilson i Gogacz. To, że dodatkowo Tatarkiewicz i Woleński zostali wskazani jako historycy, którzy dysponują dość ograniczoną znajomością źródeł filozofii Tomasza, było dla mnie oczywiste. Natomiast sugestia, że współtwórca tomizmu egzystencjalnego z jednej strony (który zakazał swoim uczniom filozofować, a tylko i przede wszystkim badać, tłumaczyć, wydawać i identyfikować właśnie źródła filozo-

¹ „... ten artykuł jest propozycją wyjaśnienia kilku nieporozumień dotyczących źródeł i charakteru filozofii tomistycznej”.

fii średniowiecznej, a Tomasza w szczególności), a z drugiej strony twórca tomizmu konsekwentnego (który w imię konsekwentnego tomizmu swoim uczniom kazał śledzić wszelkie wtręty idealistyczne platonizmu greckiego, łacińskiego i arabskiego oraz wszelkie ujęcia esencjalistyczne jako niezgodne z oryginalną myślą Tomasza) spowodowali nieporozumienia w sprawie źródeł i charakteru filozofii Akwinaty, wzbudziło we mnie spore zdziwienie. Podejrzewanie Gilsona, że nie znał czy źle wskazywał na źródła filozofii Tomaszowej, tudzież na jej charakter, wywołało wprost niepokój i chęć zareagowania na takie stanowisko. Nie dlatego, że jest on moim idolem! Po prostu cenię go jako historyka filozofii i na pewno na tekstach źródłowych znał się bardzo dobrze. Ponadto wychował kilka pokoleń naukowców – wydawców tekstów źródłowych.

Aby nie przeciągać w nieskończoność dyskusji chcę poruszyć tylko jeden problem. Mianowicie sprawę zrozumienia czy nie zrozumienia przeze mnie podstawowej tezy dra W. Golonki. Zacytuję więc dwa fragmenty naszych wypowiedzi:

W. Golonka (w odpowiedzi) : „Przecyzuję więc tezę mojego artykułu: **literaturą źródłową** do badań nad filozofią św. Tomasza z Akwinu są przede wszystkim pisma czysto filozoficzne Akwina-

ty, a zwłaszcza jego jedenaście komentarzy do pism Arystotelesa (lub pseudo Arystotelesa)”.

A w przypisie do tej tezy : „Sprecyzowałem między innymi, że pisma teologiczne św. Tomasza z Akwinu mogą być użyteczne jeśli chodzi o poznanie jego filozofii, ale traktowanie ich jako podstawowe źródło poznania filozofii św. Tomasza dla osób niezaznajomionych z tomizmem jest metodologicznie nieuzasadnione”.

M. P. Prokop, nie rozumiejąc tej tezy, w swojej polemice posłużył się zreferowaniem refleksji Gilsona²: „Gilson przestrzegał, że wyeksponowanie wyłącznie filozofii Tomasza, jak robili w XX wieku niektórzy myśliciele, jest błędem, gdyż takie ujęcie nie będzie pełnym wyjaśnieniem myśli Akwinaty. Podaje nawet słuszną hipotezę, mianowicie że gdyby zaginęły wszystkie komentarze Tomasza do Arystotelesa, to dzięki *Sumie teologii* i *Sumie przeciw poganom* moglibyśmy mieć pełne pojęcie o jego filozofii, natomiast gdyby zaginęły te dwie *Sumy*, a zachowały się tylko komentarze, odtworzenie filozofii Tomasza byłoby niemożliwe”.

Wydaje mi się, że pan W. Golonka chociaż widzi „użyteczność” pism teologicznych w poznawaniu filozofii Tomasza, jednak zdaje się, że pragnie wyodrębnić jedynie samą filozofię, niezłąconą jej teologią. I to „zwłaszcza”

² cf. *Le thomisme*, 6ème éd, Paris 1972, s. 15

³ Przypomnijmy, że w pierwszej pracy filozoficznej „De ente et essentia” Tomasz cytuje : Awicennę – 14 razy, Arystotelesa – 14 razy, Awerroesa – 10 razy, Boecjusza – 4 razy, Liber de causis – 3, ibn Gebirola – 1, Almaryka z Bene – 1 raz, Alberta Wielkiego – 1 raz; w/g edycji Wł. Śeńko, w: *Opera philosophorum mediæ ævi*, t. 2, Warszawa 1978. Uważam, że każdy z tych filozofów miał swój udział w formowaniu poszczególnych problemów w myśli filozoficznej św. Tomasza.

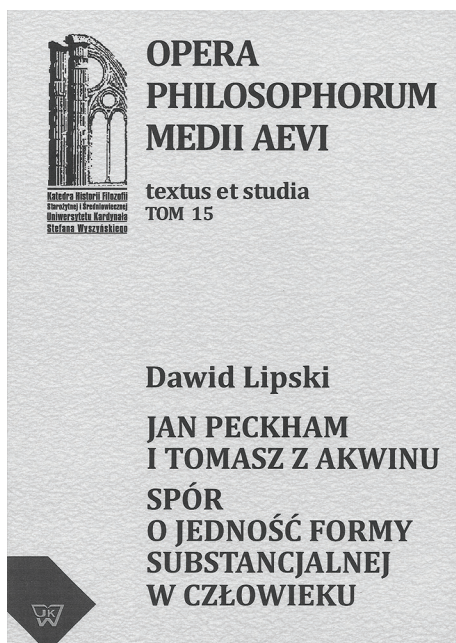
w stosunku do prac Arystotelesa³. Jak inaczej wytłumaczyć pragnienie zawarte w zdaniu kończącym artykuł: „Puisse ce rappel historique et bibliographique contribuer à rétablir l'original de l'image de saint Thomas parmi les chercheurs et les intéressés”⁴. Chyba że to jest tylko uwrażliwiająca czytelników i nauczycieli uwaga, chcąc wskazać na niezbywalną ważność i pedagogiczną wartość komentarzy do przemyśleń Arystotelesa w formowaniu Tomaszowych koncepcji filozoficznych. Wydaje mi się, że taki apel jest pożyteczny, ale dość banalny, gdyż każdy odpowiedzialny i uczciwy profesor podobne uwagi daje i dawał. Choćby wspomniany przeze mnie neoplatonik Proklos. A troska Autora o „osoby niezaznajomione z tomizmem” nie jest mocnym argumentem.

Natomiast, jeżeli za tym wyakcentowaniem arystotelizmu snuje się myśl, by w ten sposób odkryć na nowo filozofię Tomasza, a na to wskazuje tłumaczenie Autora na polski końcowego zdania ar-

tykułu, wtedy ujawnia się propozycja interpretowania myśli filozoficznej Tomasza w sposób już znany w dziejach filozofii. Wspomnę tu choćby rozważania Kajetana czy bliżej nas J. M. Bocheńskiego i M.-D. Philippe'a. Nasuwa się pytanie, czy powrót do takiej tradycji jest słuszny? Skoro jest tomizm lowański, kantowski, fenomenologizujący, egzystencjalny, konsekwentny, to powinno znaleźć się i miejsce dla tomizmu arystotelizującego. Ale czy warto?

Myślę, że każdy obraz św. Tomasza zaproponowany przez kogokolwiek, także ten z wyróżnieniem Arystotelesa, może być tylko lepszą lub gorszą kopią, a nie oryginałem, którego domaga się dr W. Golonka. Przemyślenia św. Tomasza powinny pobudzać do namysłu nad tym, czym jest rzeczywistość, a nie czy jego myśl jest bardziej arystotelesowska, czy bardziej platońska. Owszem, to jest ważne dla wzbogacenia naszej erudycji, ale nie dla rozumienia bytu.

⁴ „Oby to przypomnienie historyczne i bibliograficzne mogło pomóc w przywróceniu oryginału obrazu świętego Tomasza wśród naukowców i zainteresowanych [jego dziełem]”. Autor artykułu moje „mogło pomóc w przywróceniu oryginału obrazu” tłumaczy – „przysłużyło się do odnowienia obrazu”. „*Rétablir l'original*” rozumiem jako „*établir de nouveau ...*”, czyli „przywrócenie oryginalnego, poprawnego obrazu”, a nie „odnowienie” czy „ustalenie nowego oryginału”. Wydaje mi się, że poprawniej by było po francusku „*contribuer au rétablissement de l'image original*”. Ale skoro Autor chce „odnowić” myśl Tomasza, także przez odsunięcie się od „tendencyjnych” opcji tomistów egzystencjalnych, to dla mnie jest to raczej powrót do interpretacji esencjalistycznych. I wtedy słuszną byłaby uwaga Heideggera, że cała filozofia przed nim (a szczególnie średniowieczna, z wyjątkiem Jana Dunska Szkota) była esencjalistyczna i sprowadzała się jedynie do problemu stwarzania.

Michał Zembruski, Magdalena Płotka, Andrzej M. Nowik, Adam M. Filipowicz, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk

Z metodologii historii filozofii

Redaktorzy tomu: Michał Zembruski, Artur Andrzejuk

OPERA PHILOSOPHORUM MEDII Aevi
TOM 14

Warszawa 2015

Tom reprezentuje filozoficznie pojętą historię filozofii, polegającą przede wszystkim na badaniu dziejów problemów filozoficznych. Tą tezą autorzy nawiązują bezpośrednio do Gilsonowskiej koncepcji historii filozofii, jako *history of philosophy itself*, którą w Polsce upowszechniał Stefan Świeżawski oraz niektórzy z jego uczniów. Jednym z nich był Mieczysław Gogacz, który z kolei był mistrzem dla większości autorów tego tomu.

Wydawnictwo UKSW - www.wydawnictwo.uksw.edu.pl